(עב) אֵין לוֹ לְבָרֵךְ עַל הַמַּיִם (כ) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת, (עג) שֶׁבִּרְכַּת הַיַּיִן פּוֹטֶרְתָּן כְּשֵׁם שֶׁבֵּרְכָה רִאשׁוֹנָה יַיִן פּוֹטֵר כָּל מֵינֵי (כפ) מַשְׁקִים: יז בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ [1]אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת מֵעֵין שָׁלֹשׁ, (עד) שֶׁאִם אָכַל (עה) *)דַּיְקָא אֵין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן (כנ) פּוֹטַרְתּוֹ. (עו) * אֲבָל בְּיַיִן * בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ (כג) [כג] פּוֹטַרְתּוֹ, שֶׁאִם בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּמָקוֹם עַל הַגֶּפֶן יָצָא,

ו [1] בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב ה"ר יהונה) כְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה (כנ: ד"ה לאחר). *) (לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי הוּא רָחוֹק דְּוַדַּאי הַדַּיְקָא מַיִן זַיִן יוֹתֵר מִן הַתְּמָרִים שֶׁהֲרֵי קְבָעוּ עָלֶיהָ חֲכָמִים בִּרְכָּת בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְאִי לֹא מִסְתַּפְיָנָא אֲמִינָא מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה אֲבָל בְּיַיִן וְכוּ' הוּא הַדִּין בְּדַיְקָא, וְלֹא בָּא לְהוֹצִיא אֶלָּא שֶׁאֵר בְּרָכוֹת).

בֵּאוּר הֲלָכָה

שְׁתִיַּת הַיַּיִן נִתְכַּוְּנוּ לִפְטֹר הָעֲנָבִים, פְּטוּר מִבִּרְכַּת הָעֲנָבִים. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ומכלל), מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג), ט"ז (ס"ק יז) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתִשְׁובַת פָּנִים מְאִירוֹת (שם) סִימָן נ"ח: **מז (כ) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת.** עַיֵּן מַהֲרַ"א הַלֵּוִי בְּסִפְרוֹ גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן צ"ח: (כפ) **מַשְׁקִים.** דַּוְקָא אִם הָיוּ שְׁאֵר מַשְׁקִין לְפָנָיו בְּשָׁעָה שֶׁבֵּרַךְ עַל הַיַּיִן, דְּאָז פּוֹטֵר הַיַּיִן אוֹתָם מִבִּרְכָּה רִאשׁוֹנָה הָכִי נָמֵי פּוֹטְרָן מִבִּרְכָה אַחֲרוֹנָה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קע"ד סְעִיף קָטָן א', אֲבָל הֵיכָא דְּאֵין הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בְּשָׁעָה שֶׁבֵּרַךְ עַל הַיַּיִן, וְהֵצֵרוּ לְבָרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם הַבָּאִים אַחַר כָּךְ, הוּא הַדִּין דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקִין (קְרְדְּכִי (פ"ו סי' קן)). וּמֵיהוּ הֵיכָא דְּקָבַע עַל הַיַּיִן, אֵין צָרִיךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה עַל הַמַּשְׁקִין. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כה), וְעַיֵּן סִימָן ר"ו סְעִיף ה': **יז (כנ) פּוֹטַרְתּוֹ.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגּוֹלָה (אות ח) שֶׁכָּתַב לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי דְּוַדַּאי הַדַּיְקָא מַיִן זַיִן יוֹתֵר מִן הַתְּמָרִים וְיַיִן, כְּתַב דְּשָׁאנֵי דַּיְקָא מִתְּמָרִים וְיַיִן, דְּאֵית לַיהּ עִלּוּיָא אַחֲרִינָא בִּפְּרִי עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּגִנַּת וְרָדִים כְּלָל א' סִימָן מ"ח וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קנ"ד וּבְסִפְרוֹ אֶבֶן הָעזֹר עַיֵּן שָׁם: **(כג) פּוֹטַרְתּוֹ.** וְהוּא הַדִּין בִּרְכַּת עַל הַמִּחְיָה פּוֹטֶרֶת יַיִן וּתְמָרִים. לֶחֶם רַב (סק"ו) צָטֶרֶת זְקָנִים:

בֵּאוּר הַלָּכָה

לֵיתָא זֶה בִּדְבָרַי רַב וְשִׁמּוּאֵל:

יז * אֲבָל בְּיַיִן וְכוּ'. דַּע דְּבְיַיִן יֵשׁ כַּמָּה דֵּעוֹת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה חִלּוּקִים וְנִצְתַּיֵּק כֻּלָּם לְדִינָא. א) אִם שָׁתָה יַיִן שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה וּבֵרַךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, נִפְטַר בִּדְיֵעֲבַד, דְּכֵן הוּא דֵּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (ו. ד"ה א"נ) וְהָרא"ש (פ"א סי' יד) וְכֵן מַשְׁמַע דַּעַת הָרַשְׁבָּ"ם וְהַמְאוֹר בְּפֶרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים (רשב"ם קנ: ד"ה אסור, המאור כד: ד"ה מתני'). אַף שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ן (במלחמות כד. ד"ה אמר) וְהָרַ"ן שָׁם (ד"ה ולענין) דְּיַיִן אֵין נִפְטָר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, לֹא קַיְּמָא לַן כְּוָתֵיהוּ וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף זֶה. **ב) אִם שָׁתָה בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, אַף דְּבֵרְכָה רִאשׁוֹנָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ מְשׁוּם דְּחָשׁוּב וְגוֹרֵם בְּרָכָה לְעַצְמוֹ, אֲבָל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לְכַלֵּי עַלְמָא נִפְטָר עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן** וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן קע"ד סָעִיף ו'. **ג) אִם שָׁתָה אַחַר גְּמַר סְעוּדָה, דַּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה** (כט: ד"ה מיהו) **וְהָרַשְׁבָּ"ם** (שם) **וְהַמְאוֹר** (שם) **דִּנְפְטַר מִמֵּילָא עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁבֵּרַךְ עַל הַלֶּחֶם אַף שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּפֵרוּשׁ עַל הַיַּיִן, אֲבָל דַּעַת הָרא"ש** [כֵּן מוּכָח מִדְּבָרָיו בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין סוֹף אות כ"ו וְכֵן כָּתַב בְּהַדְיָא בְּתוֹסְפוֹתָיו (מא: ד"ה לאחר)] **וְהָרַמְבַּ"ן** (שם) **וְהָרַ"ן** (שם) **דְּטָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו וְאֵין לְסָמֹךְ עַל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. [אַף אִם נִזְכַּר בְּהַדְיָא לִפְטֹר גַּם הַיַּיִן, לְהָרא"ש וְסִיעָתוֹ הַנִּזְכָּר בְּאוֹת א' בְּוַדַּאי מְהַנֵּי, וּלְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן אַף בִּדְיֵעֲבַד לֹא מְהַנֵּי]. אַף לְדִידָן אֵין נִפְקָא מִנָּה בָּזֶה דִּלְדִידָן נָחְשַׁב הַכֹּל כְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה** כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן קע"ז (ס"ב), **אִם לֹא כְּשֶׁאָמַר הַב לָן וּנְבָרֵךְ דְּאָז יְהֵא תְּלוּי בְּאִלּוּ הַדַּעוֹת, וְעַל כֵּן טוֹב שֶׁיְּכַוְּנוּ בְּהַדְיָא לִפְטֹר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן אֶת הַיַּיִן וְאָז יוֹצֵא לְרֹב פּוֹסְקִים. ד) אִם שָׁתָה קֹדֶם הַסְּעוּדָה לְבַד, לְדַעַת הַמְאוֹר וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן** (שם) **אֵין נִפְטָר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, אֲבָל לְדַעַת הָרא"ש** (פסחים פ"י סי' כד) **נִפְטָר לְכַתְּחִלָּה מְשׁוּם דְּיַיִן גּוֹרֵר תַּאֲוַת הַמַּאֲכָל וְשֶׁיֵּשׁ לַסְּעוּדָה, וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ פָּסַק כְּהָרא"ש** בְּסִימָן קע"ד סָעִיף ו', **וְאַף דְּבְוַדַּאי אֵין לְזוּז מִפְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי נָכוֹן שֶׁיְּכַוְּנוּ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן לִפְטֹר הַיַּיִן שֶׁשָּׁתָה:**

*** בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ פּוֹטַרְתּוֹ.** כֵּן כָּתְבוּ **הַפּוֹסְקִים מֵהָא דִּבְרָכוֹת** ל"ה עַמּוּד ב', **עַיֵּן שָׁם בָּהָא דְּפָרֵיךְ הַגְּמָרָא אִי הָכִי נִבְרִיךְ עֲלֵיהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וְלִקְאוֹרֵהּ הָלֹא קוֹשְׁיַית הַגְּמָרָא קַאֵי שָׁם רַק עַל פּוּרְתָּא דְּסְעִיד, וְלֹא עַל טוּבָּא דְּגָרִיר,** וְכֵן מוּכָח בְּפֶסַחִים

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יז [כג] פּוֹטַרְתּוֹ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְכִנְסֵי יוֹסֵף (ס"ק יד) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"י מוֹלְכּוֹ דְּעַל תְּאֵנִים לֹא יָצָא דְּתְּאֵנִים לֹא זִיְנֵי עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַעֲשֶׂה נִסִּים וְהוּא פְּרוּשׁ עַל הַגָּדַת פֶּסַח שֶׁחִבֵּר בְּדוֹר זֶה הַגָּאוֹן מוֹפֵת הַדּוֹר מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נָרוֹ יְאִיר בַּעַל הַמְחַבֵּר חַגַּת דַּעַת, וּבְהַחְלָטוֹתָו שָׁמָּה כַּמָּה חִדּוּשִׁים דִּינִים בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת, מִשָּׁם תִּדְרְשֵׁנּוּ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֵינֵי מַשְׁקִין, אַף הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר: **(עב) אֵין לוֹ לְבָרֵךְ וְכוּ'.** מֵיירֵי (סמ) כְּשֶׁקָּבַע עַל הַיַּיִן וְאָז פּוֹטֵר אֲפִלּוּ לֹא הָיוּ הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, אוֹ דְּמֵיירֵי שֶׁהָיוּ הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה (סמ) וְאָז פּוֹטֵר אֲפִלּוּ לֹא שָׁתָה (ע) רַק כּוֹס אֶחָד. א]אֲבָל אִם לֹא קָבַע (עפ) וְגַם לֹא הָיוּ הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, אִי צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקִין לְאַחֲרֵיהֶם כְּשֵׁם שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם לְפָנֵיהֶם, וְכַמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן קע"ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ג' עַיֵּן שָׁם: **(עג) שֶׁבִּרְכַּת הַיַּיִן פּוֹטַרְתָּן וְכוּ'.** (עכ) אִם אֵרַע שֶׁהֵבִיאוּ הַמַּשְׁקִין אַחַר שֶׁנִּמְלַךְ וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁתִיַּת הַיַּיִן, דְּאָז בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה עַל הַמַּשְׁקִין [דְּלֹא עָדִיף מִיַּיִן גּוּפֵיהּ], אֲפִלּוּ הָכִי אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, כֵּיוָן שֶׁקָּבַע מִתְּחִלָּה עַל הַיַּיִן נִטְפַּל הַכֹּל לַיַּיִן וְנִפְטָר בִּבְרָכָתוֹ: **יז (עד) שֶׁאִם אָכַל וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, דְּאִלּוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה (עג) אֲפִלּוּ קֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וַדַּאי שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת פּוֹטְרָן: (עה) **דַּיְקָא.** וְהוּא הַדִּין שְׁאָר מֵינֵי תַּבְשִׁילִין שֶׁהֵם מַחֲמֶשֶׁת מִינֵי דָּגָן. וְאַף דְּכָל זֶה הוּא זַיִן יוֹתֵר מִתְּמָרִים, (עד) אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּאֵית לְהוּ עִילּוּיָא אַחֲרִינָא בְּפַת שֶׁפַת נַעֲשֵׂית עִקַּר מִמֵּינֵי דָּגָן, לֹא שַׁיָּךְ בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ כִּי אִם בְּפַת. וְדַע דִּלְדִידָנָא הִסְכִּימוּ (עה) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא כְּדַעַת הַמְחַבֵּר, אֶלָּא דְּדַיְקָא וְכֵן כָּל שֶׁהוּא מִמֵּינֵי דָּגָן, (עו) בְּדִיעֲבַד בִּרְכַּת הַמָּזוֹן פּוֹטַרְתָּן, דְּכֵיוָן דְּהוּא זַיִן לֹא גְּרִיעָא מִתְּמָרִים [וְכָל שֶׁכֵּן (עז) בְּפַת כִּיסָנִין דְּוַדַּאי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן פּוֹטַרְתָּן]: **(עו) אֲבָל בְּיַיִן וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּשֶׁשָּׁתָה שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה גַּם כֵּן בְּדִיעֲבַד פּוֹטְרוֹ כְּשֶׁבֵּרַךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּיַיִן זַיִן וְסוֹעֵד הַלֵּב כְּמוֹ לֶחֶם, וְעַיֵּן בְּאוֹר הֲלָכָה (ד"ה אבל):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

עַיֵּן שָׁם. וּכְאֶמֶת יֵשׁ דֵּעוֹת בְּעִנְיָן זֶה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים, דְּדַעַת הָרַאֲ"ה (פקודת הלויים לה.) וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (לה. ד"ה חתן) דְּיַיְקָא בְּדִיעֲבַד, וְכֵן הֵבִיא בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (שיורי ברכה סי' רז סק"א) בְּשֵׁם כְּתַב יַד פְּרֵדֶס מָרַבֵּנוּ אֲשֶׁר בְּרִבִּי חַיִּים (השער העשירי פ"ד אות א) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַאֲ"ה וְרִיטְבָ"א (הל' ברכות פ"ב ה"י) דְּיַיְקָא, וּבְתוֹסְפוֹת בְּרָכוֹת י"ב עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא לַאֲתוּיֵי, וּכְעֵין זֶה מִמַּשׁ הֵבִיא בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן ר"ט (ד"ה היה) מִפְּרִדְכֵי (פ"א סי' לב) בְּשֵׁם מַהֲרַ"ם עַיֵּן שָׁם, מַשְׁמַע דְּאִי לֹא הָיָה מִסַּיַּם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן לֹא הָיָה יוֹצֵא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ בָּזֶה הַפְּרִי מִגְדִּים (א"א ס"ק כב) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק לב) עַיֵּן שָׁם: **מז (סמ)** כֵּן הַסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים **דְּקִבִּיעוּת מְהַנֵּי אַף בְּזֶמֶן הַזֶּה** וּכְמוֹ שֶׁצִּיַּנְתִּי לְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן קע"ד בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (סק"י) עַיֵּן שָׁם: **(סט)** עַיֵּן שָׁם לְעֵיל (סק"ה) שֶׁהֲבֵאתִי שָׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּסוֹבְרִין כֵּן לְהַלָּכָה: **(ע) וְאַף דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה אֶפְשָׁר דְּסָגֵי לִפְטֹר הַמַּשְׁקִין אַף אִם לֹא שָׁתָה מֵהַיַּיִן רַק כְּמִלְא לְגַמְיֵי** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה יין פושר), **אֲבָל לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לִפְטֹר הַמַּשְׁקִין מִבְּרָכָתָם לֹא יָצָא רַק אִם שָׁתָה רְבִיעִית יַיִן שֶׁמַּחֲיֵב לְכֻלֵּי עָלְמָא בִּבְרָכָה.** ב]**וְאִם שָׁתָה פְּחוֹת מִכְּשִׁעוּר זֶה יֵשׁ לְעַיֵּן בְּדָבָר אִיזֶה יַעֲשֶׂה לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה דְּמַשְׁקִין, דְּהֲלֹא יֵשׁ דֵּעוֹת שֶׁסּוֹבְרִין דְּאֲפִלּוּ עַל רֹב רְבִיעִית** [וְאֶפְשָׁר דְּאֲפִלּוּ עַל כַּזַּיִת כְּמִבְאָר בְּסִימָן ר"י (ס"א)] **צָרִיךְ לְבָרֵךְ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וּמִמֵּילָא לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת עַל הַמַּשְׁקִין, דְּכִי מְשׁוּם שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְבָרֵר הֶהָלְכָה יְחַיֵּב עַל יְדֵי זֶה לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְצָרִיךְ עִיּוּן: (עפ) אַף אִם הָיָה דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם בִּשְׁעַת בְּרָכָה יֵשׁ מְקִלִּין** שֶׁאִין צָרִיךְ בְּרָכָה לְפָנָיו כְּמִבְאָר לְעֵיל בְּסִימָן קע"ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג), **וּמִמֵּילָא הוּא הַדִּין לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה: (עג)** שָׁלַ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל יב אות ב בהג"ה) וְכֵן הִסְכִּימוּ אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּמַגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק כד): **יז (עג)** לְשׁוֹן הַשֻּׁ"ז (ס"ק יח), וְכָתַב כֵּן לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּפָסַק בְּסִימָן קע"ז (ס"ב) דִּלְדִידָן נָחְשַׁב הַכֹּל כְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה. אֲבָל לְפִי עֶצֶם הַדִּין שַׁיָּךְ פְּסַק הַמְחַבֵּר גַּם בְּאֵלֶּלְן אַחַר גְּמַר סְעוּדָה, דְּטָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְכֵן פָּרַשׁ הַגְּרָ"א: **(עה)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כה): **(עה)** בְּאֵר הַגּוֹלָה וּפְרִי חָדָשׁ וְאֶבֶן הָעוֹזֵר, וְכֵן מִשְׁמַע גַּם כֵּן מֵהַגְּרָ"א וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נ סי"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם) וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שֶׁהֵבִיאוּ גַּם כֵּן מַהֲרַ"ן (פסחים כה: ד"ה לענין) שֶׁפָּרַשׁ שָׁם לְהַדְיָא דִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן פּוֹטֵר לְדַיְקָא. וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי אֶבֶן הָעֵזֶר שֶׁפָּרַשׁ שֶׁלְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כט: ד"ה לאחר) **דְּוַקָּא אִם אָכַל דַּיְקָא וּבֵרַךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָצָא בְּדִיעֲבַד, אֲבָל אִם אָכַל דַּיְקָא לְאַחַר גְּמַר סְעוּדָה שֶׁמְּשַׁךְ יָדוֹ מִן הַפַּת וּבֵרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּסִתְמָא, לֹא נִפְטַר מִמֵּילָא מִדַּיְקָא, אִם לֹא שֶׁכִּוֵּן בְּהַדְיָא לִפְטֹרָן. וְאִם כִּי דִּבְרֵי בְּבֵאוּר דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה נְכוֹנִים מְאֹד, אֲמָנָם לְדִינָא צָרִיךְ עִיּוּן דִּמְדִּבְרֵי ר"ן פֶּרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים הַנ"ל לִכְאוֹרָה לֹא מְשַׁמַע כֵּן, דִּלְדִבְרֵי הָר"ן אֲפִלּוּ אִם הַדִּיקָא שֶׁאָכַל קֹדֶם הַנְּטִילָה נִפְטַר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן בְּסִתְמָא, וְכָל שֶׁכֵּן מֵה שֶׁאָכַל לְאַחַר הַסְּעוּדָה. אָכֵן לְמַעֲשֶׂה אֵין נַעֲקֹר מִנָּה בְּכָל זֶה דִּלְדִידָן נָחְשַׁב הַכֹּל כְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה** וְכֵן פָּסַק בְּסִימָן קע"ז (ס"ב): **(עו) אֲפִלּוּ אֲכָלָן שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה כָּלָל: (עז)** חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר, דְּזֶה הַלֹּא לְפָנִים מִכְּשִׁיעוּר רְבִיעִית שֶׁאִין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו לִפְנֵי וּלְאַחַר וּמִשְׁאָר מַשְׁקִין שֶׁתָּה יֵין פְּחוֹת מִכְּשִׁיעוּר רְבִיעִית, יִבָּרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת אַף אִם הוּא בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא בֵּירֵךְ לִפְנֵיהֶם שֶׁהִכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ.

לְפָעָמִים שָׁם לֶחֶם עָלָה אִי קָבַע סְעוּדָתֵיהּ עָלָה:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֶרֶב: א] בְּסִדּוּר בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין (פ"א הכ"א) כָּתַב שֶׁאִין לוֹ לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקִין בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה אֲפִילּוּ בְּעִנְיָן שֶׁהוּצְרַךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא"ב, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו וְלֹא הָיָה דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם. **ב]** בְּסִדּוּר בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין (פ"א הכ"א) כָּתַב: וְאִם

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רח רט

* וְהוּא הַדִּין אִם בֵּרֵךְ (עז) עַל הַתְּמָרִים בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בִּמְקוֹם עַל הָעֵץ יָצָא, וַאֲפִלּוּ לֹא אָמַר (עח) * אֶלָּא בִּרְכַּת הַזָּן, בֵּין עַל הַיַּיִן בֵּין עַל הַתְּמָרִים, יָצָא. (עט) [ו]וְאִם נִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא חָתַם בִּבְרָכַת הַזָּן, יַתְחִיל וְעַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה, וִיסַיֵּם בִּרְכָה דְּמֵעֵין שָׁלֹשׁ: יח [ח]לֹא יִכְלֹל עַל הַפֶּפֶק שׁוּם תּוֹסָפֶת בִּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף שֵׁם וּמַלְכוּת (פְּרוּשׁ, כְּגוֹן שֶׁשָּׁתָה מַשְׁקֶה שֶׁפֶּפֶק אִם בִּרְכָתוֹ עַל הַגֶּפֶן וְכוּ' אוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְכוּ', לֹא יֹאכַל דָּבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת (פ) וְדָבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ עַל הָעֵץ (פא) וְיִכְלֹל עִמּוֹ גַּם כֵּן עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן כוּ' (כד) (פב) * מְפֻפָּק) (תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' ג) וכן משמע במרדכי פרק כיצד מברכין (סי' קמ) (וְעַיֵּן לְעֵיל סָעִיף ט"ז):

ז הָרא"ש (פ"א סי' יד).
ח תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' ל).

רט דִּין טָעוּת וְסָפֵק בִּבְרָכַת הַיַּיִן. וּבוֹ ג' סְעִיפִים:

א [א]לֶקַח פּוֹס שֶׁל שֵׂכָר אוֹ שֶׁל מַיִם וּפָתַח וְאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל דַּעַת לוֹמַר שֶׁהַכֹּל, וְטָעָה וְאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, (א) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁכְּשָׁעָה שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם וּמַלְכוּת שָׁהֵם עִקַּר הַבְּרָכָה לֹא נִתְפַּנֵּן אֶלָּא לְבָרְכָה הָרְאוּיָה לְאוֹתוֹ (ס) הַמִּין, (ב) [ב]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם לָקַח פּוֹס שֵׂכָר אוֹ מַיִם וְסָבוּר שֶׁהוּא שֵׂכָר אוֹ מַיִם וְסָבַר שֶׁהַכֹּל, (ג) [ג] יָצָא. הַגָּהּ: וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּיָדוֹ יַיִן וְסָבוּר שֶׁהוּא מַיִם וּפָתַח אַדַּעְתָּא שֶׁהוּא שֵׂכָר אוֹ מַיִם וְסָבַר שֶׁהַכֹּל, (ג) [ג] יָצָא. הַגָּהּ: וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּיָדוֹ יַיִן וְסָבוּר שֶׁהוּא מַיִם וּפָתַח אַדַּעְתָּא

א בְּרָכוֹת י"ב (ע"א) לְפָרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"א).
ב רַשְׁ"י (שם ד"ה אלא) וְתוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה פתח) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] יָצָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּדִגּוּל מַרְכָּבָה וּבְיֵד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתְבוּ בָּזֶה:

דְּיוֹצֵא מִמֶּה נַפְשֵׁךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף י"ג, וּבְמַשְׁקֶה לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל אַחֲרָיו, דְּיוֹתֵר יֵשׁ לַחֹשׁ לִבְרָכָה לְבַטָּלָה מִלְּאָכְלָן בִּלֹּא בְּרָכָה דְּכָל הַבְּרָכוֹת דְּרַבָּנָן. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק כה):

א (ס) הַמִּין. מִסְקָנַת כָּל הָאַחֲרוֹנִים דְּלֹא אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ אִם אָמַר שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן, עַיֵּן בְּדִבְרֵיהֶם: (ב) יָצָא. כָּתַב בְּלִשּׁוֹן וְיֵשׁ אוֹמְרִים, מְשׁוּם דְּלְהַרַמְבַּ"ם (פ"ח הי"א)

בַּאֵר הַיטֵב

יח (כד) מְפֻפָּק. וְטַ"ז (ס"ק יט) כָּתַב דִּבְרֵיעֲבַד יָכוֹל לְהוֹסִיף עַיֵּן שָׁם. וְאִם אָכַל פְּרִי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא מִשְׁבְּעַת הַמִּינִין וְאֵין לוֹ שׁוּם דָּבָר לִכְלֹל בְּתוֹכוֹ, יְבָרֵךְ עַל הָעֵץ שֶׁהַכֹּל אִם הוּא מִשְׁבְּעַת הַמִּינִין וְאֵין לוֹ שׁוּם דָּבָר לִכְלֹל בְּתוֹכוֹ, יְבָרֵךְ עַל הָעֵץ

בֵּאוּר הַלָּכָה

ק"ח עַמּוּד א' דִּיֵּין מִגְּרָר גְּרִיר וְלֹא' סָעִיד. וּבֵין אִי אָמְרִינַן דְּהַאי סוּגְיָא דִּפְסָחִים סוֹבֶרֶת דַּאֲפִלּוּ פּוּרְתָּא גְּרִיר, וּבֵין אִי אָמְרִינַן דְּשָׁם בְּטוּבְּא אֲיֵירִי כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת שָׁם (ד"ה אלא), הַלֹּא עַל כָּל פָּנִים מוּכָח דְּטוּבְּא גְּרִיר [וְהֵיכִינוּ לְעֵרֶךְ ג' כּוֹסוֹת שֶׁל רְבִיעִית כְּמוֹ בַּסּוּגְיָא שָׁם בִּפְסָחִים] וְכֵן נִפְסַק בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ לְקַמָּן בְּסִימָן תע"א סָעִיף א' דְּטוּבְּא גְּרִיר. וְאִם כֵּן עַל כָּרְחָךְ דְּקוּשְׁיַת הַגְּמָרָא בִּבְרָכוֹת קַאֵי רַק עַל פּוּרְתָּא אֲבָל עַל טוּבְּא דְּגְרִיר וְלֹא סָעִיד לֹא שַׁיָּךְ לְפָרוּכֵי, **אִם כֵּן הָוָה לֵיהּ לְכָאוֹרָה לְהַשְׁלִחַן עָרוּךְ לְחַלֵּק דִּטְבוּקָא אֵין יוֹצֵא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד כְּשֶׁבֵּרַךְ בְּרָכַת הַמָּזוֹן.** וְאֵין לוֹמַר דְּכוּלָּא הַגְּמָרָא שָׁם בְּפִסָּחִים דְּהוּא סוֹעֵד וְגַם גּוֹרֵר תַּאֲוַת הָאֲכִילָה, וְהָא דְּקָאָמַר שָׁם וְאִי אִמְרַתְּ דְּסָעִיד הֵיינוּ דְּסָעִיד לִבָּר, אִם כֵּן מַאי קָא מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא בִּבְרָכוֹת וְהָא רָבָא הָנֵי שָׁתֵי וְכוּ' וְהַצָּרִךְ לְחַלֵּק בֵּין פּוּרְתָּא לְטוּבְּא, לֵימָא דְּהוּא גְּרִיר וְגַם סוֹעֵד, אֶלָּא וַדַּאי דָּזֶה אֵינוֹ. **וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁנִּתְחַיֵּב מְשָׁעָה שֶׁשָּׁתָה פּוּרְתָּא וְשִׁיעֵר אִי אֶצְלוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דְּאִז נִסְעַד הַלֵּב כְּמוֹ עַל יְדֵי לֶחֶם, תו לֹא פָּקַע אַף שֶׁשָּׁתָה טוּבְּא וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **וְהוּא הַדִּין אִם בֵּרֵךְ עַל הַתְּמָרִים. הֵיינוּ דְּדִיעֲבַד דִּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת. וַאֲפִלּוּ אִם אָכְלָן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן לְאַחַר גְּמַר סְעוּדָה,** א]**אֵין לוֹ לְפָטְרָן בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן אֶלָּא טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו** [כֵּן הוּא דַּעַת הַגְּרַ"א בְּסִימָן קע"ד (ס"י) וּבְסִימָן זֶה וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן הָאֶבֶן עוֹזֵר וְהוֹכִיחוּ זֶה מִירוּשַׁלְמִי (פ"ו ה"ח), וּדְלִא כְּמֵנִי אַבְרָהָם בְּסִימָן קע"ז (סק"י) שֶׁהֶעְתִּיק לְדִינָא כְּהָרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' עב)]. **וּלְדִידָן אֵין שִׁיּוּךְ זֶה דְּהַכֹּל נֶחְשָׁב אֶצְלֵנוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, וְאֵינוֹ טָעוּן בְּרָכָה רַק לְפָנָיו** וְכִבְסִימָן קע"ז (ס"ב):

* **אֶלָּא בִּרְכַּת הַזָּן וְכוּ' יָצָא.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עח). וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ טַעַם דַּהֲלֹא חֶסֶר בִּבְרָכָתוֹ בִּרְכַּת הָאָרֶץ וּבִרְכַת יְרוּשָׁלַיִם, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר דְּלֹא תִּקְּנוּ לְכָלֵל בְּהַבְּרָכָה כָּל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, מָזוֹן וְאֶרֶץ וִירוּשָׁלַיִם, רַק לְכַתְּחִלָּה, וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא הִזְכִּיר רַק מָזוֹן לְחוּד יָצָא. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁכֵּן כָּתַב הָרַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין בְּסוֹפוֹ (לב. ד"ה ותראה) וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דִּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ הִיא דְּרַבָּנָן, וּלְמַאן דְּאָמַר דְּאוֹרַיְיתָא בָּאֳמֶת צָרִיךְ עִיּוּן:

יח * **מְפֻפָּק. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק פב) **מַה שֶּׁכָּתְבוּ דַּעַת הַט"ז** (ס"ק יט) **וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים לְעִנְיַן דִּיעֲבַד** דְּדַעְתָּם דִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בְּלִי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כְּלָל מַהֵר לְהוֹסִיף. וְדַע עוֹד דִּלְהַפּוֹסְקִים שֶׁהֶבְאתִי לְעֵיל סָעִיף ט"ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ע) **דְּאִם בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא בְּדִיעֲבַד** שֶׁהִיא בְּרָכָה כּוֹלֶלֶת כְּמוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה שֶׁכּוֹלֶלֶת גַּם כֵּן הָעֵץ, **וְאִם כֵּן בְּוַדַּאי הוּא הַדִּין בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה אִם בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד.** וְכֵן כָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם עַיֵּן שָׁם בְּכְלָל נ' (סק"א), **וְאִם כֵּן אַף אִם נִקְּטוּ שֶׁלֹּא כְּדַעַת הַט"ז גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה, דְּהֵיינוּ שֶׁיְּבָרֵךְ רַק עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְיִכְוֹן בְּהַדְיָא לְהוֹצִיא גַּם הַפֶּפֶק יַיִן שֶׁשָּׁתָה מִקֹּדֶם.**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(עז) **עַל הַתְּמָרִים. דְּתִמְרִים נַמֵּי זַיִן כְּעֵין מִינֵי דָּגָן וְשַׁיָּךְ בְּהוּ בְּדִיעֲבַד בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מַה שְּׁאָר פֵּרוֹת אֲפִלּוּ מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אֵין יוֹצֵא בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן:** (עח) **אֶלָּא בִּרְכַּת הַזָּן וְכוּ'. אַף עַל גַּב שֶׁאֵין בּוֹ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר גָּמַר הַזָּן אֶת הַכֹּל שׁוּב אֵין יָכוֹל לוֹמַר הַבְּרָכוֹת הַנּוֹתָרוֹת שֶׁלֹּא נִתְקְנוּ לְכַתְּחִלָּה עַל הַיַּיִן וְהַתְּמָרִים:** (עט) **וְאִם נִזְכַּר וְכוּ'. דִּלְכַתְּחִלָּה הֲלֹא בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּרָכָה שֶׁיִּכְלֹל מֵעֵין שָׁלֹשׁ כַּדִּין:** יח (פ) **וְדָבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ וְכוּ'. וּמֵירֵי שַׁיָּךְ אֵין לוֹ [דְּאִי יֵשׁ לוֹ, הֲלֹא יָכוֹל לְהוֹצִיא עַצְמוֹ מִפֶּפֶק דִּיבָרֵךְ עַל הַיַּיִן** (בפה"ג) [עַל הַגֶּפֶן] **וְעַל מִין אַחַר שֶׁבִּרְכָתוֹ גַּם כֵּן מֵעֵין שָׁלֹשׁ וְיִכְלֹל גַּם כֵּן בְּאֶמְצַע בְּרָכָה מִפֶּפֶק עַל הַגֶּפֶן וְכוּ' וּכְמוֹ בְּסָעִיף י"ב. וְהַטַּעַם דְּאִסּוּר דְּשִׁמְא בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְאֵין שַׁיָּךְ פֹּה שֵׁם גֶּפֶן כְּלָל, וּמוּטָב שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר כְּלָל. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ לוֹ עַל אֵיזֶה דָּבָר לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת יְבָרֵךְ, דְּשִׁמְא בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וּמֵה שֶׁיּוּכַל לְתַקֵּן יְתַקֵּן:** (פא) **וְיִכְלֹל עִמּוֹ וְכוּ'. וְאִם אָכַל פְּרִי עֵץ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים וְאֵין לוֹ פְּרִי אַחֵר שֶׁהוּא מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים לְהוֹצִיאוֹ בִּבְרָכַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ, כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם** (ס"ק כו) דְּיוּכַל לִבְרֹךְ יַיִן וְהוּא הַדִּין אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן שֶׁבִּרְכָתוֹ גַּם כֵּן מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וְיוֹסִיף לִכְלֹל בְּהַבְּרָכָה עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְיֵצֵא מִפֶּפֶק, דְּאַף אִם הַפְּרִי זוֹ אֵינָהּ מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים שַׁיָּךְ לוֹמַר עָלֶיהָ פְּרִי הָעֵץ וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף י"ג: (פב) **מְפֻפָּק.** וְדַעַת הַטַּ"ז (ס"ק יט) וְהַסְכִּימוּ אִתּוֹ (פמ) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְדִינָא, דְּלֹא אָמְרִינַן סְבָרָא זוֹ רַק לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה דְּהֵיינוּ שֶׁיִּשְׁתֶּה מַשְׁקֶה זוֹ וְיִסְמוֹךְ לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל סְמַךְ שֶׁיִּכְלֹל אַחַר כָּךְ בְּתוֹכָהּ שׁוּם תּוֹסָפֶת, אֲבָל לְעִנְיַן דִּיעֲבַד דְּהֵיינוּ שֶׁכְּבָר שָׁתָה מַשְׁקֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ סָפֵק, מוּטָב שֶׁיִּכְלֹל בְּתוֹכָהּ, מִמַּה שֶּׁיִּשָּׁאֵר בְּלִי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כְּלָל:

א (א) **אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ.** זֶהוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ח הי"א), אֲבָל רֹב הַפּוֹסְקִים וְכִמְעַט כֻּלָּם חוֹלְקִים עָלָיו וְהִסְכִּימוּ דְּלֹא אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ, כֵּיוָן שֶׁבְּפִיו הוֹצִיא בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין לֹא יָצָא וּמַחֲזִירִין אוֹתוֹ, וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכֵן יֵשׁ לְהוֹרוֹת: (ב) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם לָקַח וְכוּ'.** וְכֵן הֲלָכָה [אַחֲרוֹנִים]: (ג) **עַל דַּעַת וְכוּ'.** הֵינוּ אַף עַל גַּב דִּכְשָׁעָה שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם וּמַלְכוּת שֶׁהוּא עִקַּר הַבְּרָכָה הָיָה דַּעְתּוֹ עַל בְּרָכָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יח (פמ) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כז) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק לז). וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר פָּקַק עַל עִקַּר דִּינוֹ שֶׁל הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, וְעַל כֵּן לְעִנְיַן דִּיעֲבַד בְּוַדַּאי יוּכַל לִסְמֹךְ עַל אַלּוּ הָאַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סי' קעז ס"ו בסוגריים) כתב שתמרים נפטרים בברכת המזון.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah